

Duinvoetlaan 16-18, dubbele vakantiewoning

Adres	Duinvoetlaan 16-18
Postcode	2243 GL
Kadastraal nummer	Duinvoetlaan 16: H2055; Duinvoetlaan 18: H 2014
Naam	Onder de kap
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Dubbele vakantiewoning
Oorspronkelijke functie	Wonen - recreatie
Datering/Bouwjaar	1920

Omvang bescherming

De bescherming betreft de DUBBELE VAKANTIEWONING.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

De dubbele vakantiewoning – in de bouwaanvraag betiteld als dubbel 'zomerhuisje'; in de vakliteratuur als 'dubbel landhuis bedoeld als zomerverblijf' – werd in 1920 door architectenbureau Jan Gratama en G. Versteeg uit Amsterdam ontworpen in Amsterdamse School-stijl in opdracht van mevrouw J.G. Swart-Gratama uit Amsterdam, een zuster van de architect en getrouwd met mr. P.C. Swart (1879-1941). Swart werkte sinds 1911 als redacteur en vanaf 1924 als adjunct hoofdredacteur bij de N.R.C.. In 1936 werd hij hoofdredacteur.

In 1934 en 1966 werden vrijstaande garages toegevoegd, waarvan die uit 1934 bij huisnummer 18 in opdracht van mr. P.C. Swart begin 20ste eeuw werd vervangen. De woningen ondergingen verschillende veranderingen, zoals het toevoegen van dakramen op het voor- en achtervlak en het vervangen van dakramen door dakkapellen in de zij-dakvlakken. Huisnummer 18 onderging verscheidene wijzigingen, waaronder het wijzigen van het bouwdeel met toegangsportaal, het uitbreiden van de keuken met een aanbouw aan de achterzijde (bouwaanvraag 1970), de aanbouw van een plantenkas in het verlengde daarvan en het toevoegen van een extra dakkapel. Ook bij nummer 16 is een aanbouw van één bouwlaag aan de achterzijde gerealiseerd. De aanbouwen en wijzigingen worden voor de bescherming van ondergeschikt geacht.

Het kleurenpalet, zoals bedoeld door architect is grotendeels behouden, vermoedelijk met uitzondering van de kozijnen en ramen, die volgens de architect lichtgeel hadden moeten zijn. De

architect beoogde met het huis een 'niet te deftig maar vrolijk en eenigzins boersch karakter' te realiseren. De grote wolfskap en 'klompenhok-achtige' entreeportalen behoren bij het boerse karakter. De grootte van de kap wordt visueel versterkt doordat de onderbouw laag is en visueel nog lager lijkt door de zwart geschilderde plint. De kleurstelling is een aspect van het vrolijke karakter.

Over de architect

Jan Gratama (1877-1947) werd geboren te Groningen en genoot zijn opleiding aan de Polytechnische School in Delft, waar hij in 1902 afstudeerde. Na diverse banen, als tekenaar bij de Dienst Gemeentewerken te Den Haag, als assistent van Prof. H. Evers aan de Polytechnische School en als docent aan de Academie van Beeldende Kunst in Den Haag, vestigde hij zich in 1908 als architect in Amsterdam. In de eerste jaren profileerde Gratama zich als voorzitter van het genootschap Architectura et Amicitia en algemeen secretaris van de Maatschappij tot Bevordering van de Bouwkunst vooral als bestuurder en tevens, als redacteur van het Bouwkundig Weekblad, als publicist. Niettemin schreef hij ook enkele landhuisjes en andere bouwwerken in onder andere Laren en Rijswijk op zijn naam.

In 1914 associeerde Gratama zich met architect Gerrit Versteeg (1872-1938), die zich vanuit het timmermansvak tot architect had ontwikkeld en van 1901 tot 1914 werkzaam was geweest als adjunct-directeur van de dienst Gemeentewerken in Arnhem, onder leiding van W.F.C. Schaap. Hij ontwierp hier vele scholen en diverse utiliteitsgebouwen, zoals het slachthuis, de groenteveiling, de tramremise en de elektrische centrale.

In 1914 verhuisde Versteeg naar Amsterdam, waar de samenwerking met Gratama volgde. Beide architecten richtten zich vervolgens vooral op de woningbouw. Samen met Berlage ontwierpen ze verschillende woningbouwcomplexen in Amsterdam. Ook waren ze betrokken bij de bouw van de wijk de Geitenkamp in Arnhem. Voorts ontwierpen ze verschillende villa's en landhuizen in onder meer Amsterdam, Heerlen, en Sittard.

Gratama onderscheidde zich door zijn streven moderne opvattingen over architectuur en nieuwe technieken zoals de toepassing van beton in te passen in de bestaande Nederlandse tradities en de bestaande bebouwde omgeving. Treffende voorbeelden werden zijn ontwerp voor een betonnen pakhuis (1916) in de P. Jacobszstraat in Amsterdam en de woningen (1922) in Betondorp, eveneens te Amsterdam.

Zijn woonhuisarchitectuur werd beïnvloed door de expressionistische vormtaal van de Amsterdamse School. Deze architectuurstijl was ook bepalend voor het dubbele landhuis 'Onder de kap', dat Gratama in 1919 in Wassenaar ontwierp.

De samenwerking met Versteeg duurde tot 1930. Daarna associeerde Gratama zich met J.W. Dinger (1891-1986), die vooral in Arnhem en omgeving werkzaam was.

Gratama's architectuur werd in de loop van de jaren dertig traditioneel en historiserend van aard. Zijn wethouderschap in Amsterdam tijdens de bezetting leidde na de bevrijding tot politieke moeilijkheden. Gratama stierf kort daarna. Het bureau werd voortgezet door Dinger.

Over de Kieviet

Park de Kieviet is vanaf 1911 ontwikkeld op voormalig grondgebied van landgoed Groot Haesebroek. De Exploitatiemaatschappij Park De Kieviet en Wildrust onder directie van J.T. Wouters (1864-1932) en Joh. Mutters jr. (1858-1930) ontwierp de wijk tot in het detail, zoals het wegenplan, de verkaveling, de rooilijnen, de beplanting en de dwarsprofielen voor de wijk. De kavels varieerden in grootte en waren bedoeld voor vrijstaande villa's en twee-onder-een-kapwoningen. De bouw kwam vanaf 1912 op gang; het eerste huis was Villa Ebby aan de Duinweg 20. In 1914 ging de gemeenteraad van Wassenaar akkoord met het plan, waarvan de realisatie inmiddels al in gang gezet was. Om belangstellenden te trekken werd een aantal modelvilla's gebouwd, zogenaamde lokvinken, naar ontwerp van architect Joh. Mutters jr. De eerste lokvink stamt uit 1914 en staat aan de Duinweg 1. Prins Hendriklaan 7 is de laatste lokvink. De meeste gebouwen in De Kieviet zijn villa's en landhuizen. Daarnaast zijn er een paar dubbele woonhuizen, zoals Nassaulaan 2-4. Het type dubbele vakantiewoning komt vermoedelijk nog voor op

Duinvoetlaan 6-8, waar in 1922 een dubbel woonhuis werd opgericht naar ontwerp van G.C. Bremer. Dit zijn de enige voorbeelden van dit type in Wassenaar en zij vormen uitdrukking van de ontwikkeling van Wassenaar als toeristisch dorp in relatie tot de ligging aan zee. De parkachtig aangelegde villawijk heeft stedenbouwkundig gezien twee hoofdmomenten, te weten het Wilhelminaplein met daaraan de kerk (1923) en de vijver. Voor de aanleg van de vijver, die al in het eerste plan uit 1910/1911 voorzien was, werd gebruik gemaakt van de bestaande loop van de Kaswetering die hiervoor werd vergraven ter plaatse van de huidige vijver. Hoewel de weg aan de oostzijde van de vijver in eerste instantie Julianaweg heette, is de weg later omgedoopt in Vijverweg. De nadere detaillering van het stedenbouwkundige plan vond plaats in de ontwerptekening van 1918, die in hoge mate overeenkomt met de huidige situatie. De Kieviet maakt onderdeel uit van het van rijkswege beschermde dorpsgezicht van Wassenaar, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'.

Stedenbouwkundige aspecten

De dubbele woning ligt aan de Duinvoetlaan en is van de weg gescheiden door een voortuin. Het staat met de nok haaks ten opzichte van de weg. Het pand ligt nabij de aantakking van de Duinweg op de Duinvoetlaan.

Architectonische beschrijving¹

Het dubbele vakantiehuis is opgetrokken vanuit een rechthoekige basisplattegrond, waarbij zich aan weerszijden hiervan een rechthoekige uitbouw bevindt. De symmetrische opbouw zet zich ook door in het opgaand werk. De hoge kap is een wolfkap, waarin de slaapverdieping en de zolder zijn gesitueerd, en is gedekt met rode Hollandse pannen. De eenlaagse, schuur-achtige uitbouwen die als entreeportalen dienst doen, hebben een plat dak.

Het opgaand werk bestaat uit een zwart geschilderde, stenen plint met daarop een witgeschilderde opbouw. Op de verdieping is groen geschilderd potdekselwerk aangebracht. De houten kozijnen en ramen zijn in roedenverdeling zoals oorspronkelijk. De detaillering in hout van de daklijsten en afwerking van de vensters is ontleend aan de Amsterdamse School.

Het houten ornament in het midden van de horizontale vensterstrook op de verdieping bestaat uit een gestileerd bloemmotief gemaakt van uitgezaagde en bontgeschilderde planken.

De entreeportalen bestaan uit ongeschaafde, gepotdelselde, groene houten delen. Links bevindt zich een tweedelige, boerendeur; rechts is de deur vervangen. De entree is omlijst met een houten sierlijst voorzien van rode 'druppels'. Het platte dak heeft een fors overstek.

De langgerekte dakkapellen op de slaapverdieping zijn overeenkomstig de oorspronkelijke bouw, met uitzondering van de houten bloemenbakken die ontbreken.

Waardstelling

De dubbele vakantiewoning is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar, en de geschiedenis van het toerisme in relatie tot de ligging van Wassenaar aan zee en de geschiedenis van de wijk De Kieviet in het bijzonder;
- vanwege de typologie, namelijk dubbele vakantiewoning, die zeldzaam is in Wassenaar;
- vanwege de plaats die deze dubbele vakantiewoning inneemt in het oeuvre van de Wassenaarse architect J. Gratama;
- als voorbeeld van de Amsterdamse School-stijl, die in Wassenaar relatief zeldzaam is;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en eigentijds en typerend materiaalgebruik, kleurgebruik en detaillering;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

- vanwege de beeldondersteunende ligging aan de Duinvoetlaan.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 26 juni 2012 (vanaf openbare weg); www.bonas.nl; http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters; Archief Nederlands Architectuurinstituut;
Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;
Fanelli, G., 'Moderne Architectuur in Nederland', 's-Gravenhage, 1978, 271-272;
Gratama, J., 'Dubbel landhuis 'Onder de Kap', Klei jrg 14, 1(1922), 2-6;
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;
Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar, provincie Zuid-Holland, 1993.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.